

RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

Butor, Doris

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:934833>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-24**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij (Financijski menadžment)

Doris Butor

**RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVO U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Osijek, 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij (Financijski menadžment)

Doris Butor

**RASPODJELA DOHOTKA I SIROMAŠTVO U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Završni rad

Kolegij: Vodenje i ekonomski razvitak

JMBAG: 0010225515

e-mail: dbutor@efos.hr

Mentor: prof. dr. sc. Đula Borozan

Osijek, 2021.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Study (Financial Management)

Doris Butor

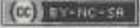
**INCOME DISTRIBUTION AND POVERTY IN THE REPUBLIC
OF CROATIA**

Final paper

Osijek, 2021

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studentice: Doris Butor

JMBAG: 0010225515

OIB: 84925633432

e-mail za kontakt: dbutor@efos.hr

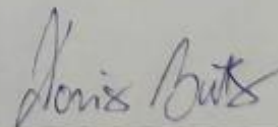
Naziv studija: Preddiplomski studij, smjer Financijski menadžment

Naslov rada: Raspodjela dohotka i siromaštvo u Republici Hrvatskoj

Mentorica završnog rada: prof. dr. sc. Đula Borozan

U Osijeku, 6. rujna 2021. godine

Potpis

SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI

U ovome radu obrađeni su pojmovi nejednake raspodjele dohotka i siromaštva. Napravljena je usporedba siromaštva u Republici Hrvatskoj (RH) i zemljama Europe po izabranim pokazateljima. Na početku rada definiralo se što je bruto domaći proizvod, te koje se vrste nejednakosti mogu pojaviti u raspodjeli istog. Povezala se raspodjela dohotka sa siromaštvom. Siromaštvo je jedan od ključnih problema današnjice; ono se definiralo prema različitim autorima. Također, navedene su vrste siromaštva te neki od prijedloga smanjenja istog. Na kraju rada provedena je analiza kretanja siromaštva u RH i izabranim europskim zemljama prema različitim pokazateljima. U razdoblju 2010.-2019. zaključeno je kako je stopa nezaposlenosti veća kod žena nego kod muškaraca, što se može pripisati tradicionalnom načinu života. Svjetska financijska i ekonomska kriza utjecala je na pogoršanje mnogih pokazatelja. Najviše osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti registrirano je upravo u razdoblju 2011. i 2012. godine. Dobar primjer poslovanja koji doprinosu rastu poduzetništva i smanjenju siromaštva pronalazi se u odobravanju mikrokredita osobama koje ne zadovoljavaju uvjete klasičnih banaka. U radu su navedena dva primjera takvih institucija; kreditna unija Noa te Grameen banka.

Ključne riječi: nacionalni dohodak, nejednakost u raspodjeli dohotka, siromaštvo, pokazatelji siromaštva, socijalna isključenost

ABSTRACT AND KEYWORDS

This paper deals with the concepts of unequal distribution of economic income and poverty. A comparison of poverty in the Republic of Croatia (Croatia) and European countries was made according to selected indicators. At the beginning of the paper, it was defined what the gross domestic product is, and what types of inequalities can occur in its distribution. The distribution of income was linked to poverty. Poverty is one of the key problems of today; it was defined according to different authors. Also, the types of poverty and some of the proposals for reducing it are listed. At the end of the paper, an analysis of poverty trends in the Republic of Croatia and selected European countries according to various indicators was conducted. In the period 2010-2019. it was concluded that the unemployment rate is higher for women than for men, which can be attributed to the traditional way of life. The global financial and economic crisis has affected the deterioration of many indicators. Most people at risk of poverty and social exclusion were registered in 2011 and 2012. A good example of a business that contributes to growing entrepreneurship and reduced poverty has been found in granting microcredit to people who do not meet the requirements of traditional banks. The paper cites two examples of such institutions; credit union Noah and Grameen Bank.

Keywords: national income, inequality in income distribution, poverty, poverty indicators, social exclusion

SADRŽAJ

1. Uvod	1
1.1. Predmet istraživanja	1
1.2. Ciljevi i metode rada	1
1.3. Struktura rada	2
2. Pojmovno određenje nacionalnog dohotka	2
2.1. Bruto domaći proizvod	2
2.2. Problem nejednakosti	4
2.2.1. Nejednakost u raspodjeli dohotka	5
2.3. Lorenzova krivulja	5
2.3.1. Ginijev koeficijent	6
2.4. Smanjenje nejednakosti	7
3. Pojmovno određenje siromaštva	8
3.1. Vrste siromaštva	9
3.2. Mjerenje siromaštva	11
3.3. Uzroci siromaštva	12
4. Nejednakosti i siromaštvo u Republici Hrvatskoj i izabranim europskim zemljama ..	14
4.1. Pokazatelji siromaštva u razdoblju 2010.-2019.	15
4.2. Borba protiv siromaštva	23
5. Zaključak	26
Literatura	28
Popis slika	32
Popis tablica	32
Popis grafikona	32

1. Uvod

1.1. Predmet istraživanja

U ovome radu istraženi su pojmovi nejednake raspodjele dohotka i siromaštva u Republici Hrvatskoj (RH). Izabrani pokazatelji u RH su uspoređeni s odabranim europskim zemljama. Nejednakost u raspodjeli dohotka često je spominjan pojam i putem različitih programa i mjera pokušava se isti suzbiti. Nejednakost u raspodjeli dohotka posljedica je jaza između bogatih i siromašnih; bogati su sve bogatiji, a siromašni sve siromašniji.

Čimbenici koji utječu na povećanje siromaštva su niska razina obrazovanja, nezaposlenost, smanjena ponuda odgovarajućih poslova, visoka porezna davanja, visoki troškovi života, niske mirovine, velik broj djece u obitelji i slično. Siromašne osobe su i socijalno isključene i nisu u mogućnosti zadovoljiti svoje osnovne potrebe.

1.2. Ciljevi i metode rada

Ciljevi ovoga rada su istražiti kako smanjiti siromaštvo i kako ujednačiti raspodjelu dohotka, a da to nema utjecaj na rast samog gospodarstva zemlje. Nadalje, ciljevi su i analizirati pokazatelje siromaštva i utvrditi gdje se nalazi Republika Hrvatska po pitanju brojki te rastu li brojevi kroz godine ili se smanjuju.

Metode koje su korištene u radu su metoda analize, sinteze i statistička metoda. One su u najvećoj mjeri korištene u drugom dijelu rada pri istraživanju i analizi pokazatelja siromaštva i nejednakosti. Zatim korištena je i povijesna metoda pri navođenju biografija poznatih ekonomista i teoretičara koji su zaslužni za kretanje određenih pokazatelja navedenih u radu. U radu je korištena i metoda komparacije pri usporedbi različitih pokazatelja u različitim promatranim godinama i različitim zemljama.

Za izradu teorijske podloge koristila se dostupna stručna i znanstvena literatura, dok za potrebe istraživačkog dijela, odnosno prikaza pokazatelja, koristili su se podaci hrvatskih i europskih statističkih izvora.

1.3. Struktura rada

Rad se strukturalno sastoji od pet dijelova. U uvodnom dijelu definira se predmet samog istraživanja i pisanja ovoga rada. Ovaj rad istražuje i definira nacionalni dohodak, nejednakosti po pitanju istog, siromaštvo, socijalnu isključenost te Ginijev koeficijent. Upravo ti pojmovi su obrađeni u sljedeća tri poglavlja i oni predstavljaju teorijsku podlogu za poglavlje koje slijedi.

Istraživački dio sadržajno slijedi nakon teorijske podloge, a predstavlja prikaz izabраниh pokazatelja siromaštva i analiziranja podataka kroz razdoblje 2010.-2019. godine. Neki od pokazatelja koji su se analizirali su stopa siromaštva, stopa socijalne isključenosti, Gini koeficijent, stopa siromaštva prema spolu, stupnju obrazovanja i drugi. Također se prikazalo kretanje stope registrirane nezaposlenosti kroz razdoblje 2010.-2019. te detaljnija analiza kretanja stope za vrijeme koronakrize odnosno 2020. godine i prvi kvartal 2021. godine.

Na kraju se donosi zaključak vezan za trenutno stanje u Republici Hrvatskoj, pozicionirala se RH u odnosu na odabrane zemlje Europe. Navelo se što bi se moglo poboljšati te jesu li mjere vezano za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti pokazale pozitivan trend. Navode se i primjeri institucija koje potpomažu siromašnima i socijalno isključenima da dobiju kredit i postanu poduzetnici.

Podaci koji su se koristili i analizirali objavljeni su na stranicama Državnog zavoda za statistiku i Eurostata, statističkog ureda Europske unije. Nakon zaključka uslijedio je popis korištene literature, slika, tablica i grafičkih prikaza.

2. Pojmovno određenje nacionalnog dohotka

2.1. Bruto domaći proizvod

Bruto domaći proizvod (BDP) makroekonomski je indikator i najsveobuhvatnija mjera ukupne finalne proizvodnje dobara i usluga jedne privrede tijekom promatranog razdoblja. Ukoliko BDP tijekom promatranog razdoblja raste – raste i zaposlenost, a plaće su veće. No, ukoliko BDP pada – pada i zaposlenost, sve više je nezaposlenih osoba, odnosno sve više je onih koji neće moći podmiriti osnovne egzistencijalne potrebe, a time se i broj siromašnih povećava.

Blagostanje se često poistovjećuje s razinom BDP-a, no to u stvarnosti nije tako. BDP mjeri samo jedan tip blagostanja, a to je ono ekonomsko. Postavlja se pitanje kako izmjeriti zadovoljstvo građana. Naime, ako je BDP porastao, više se troši, više ljudi je zaposleno, ali to nužno ne pridonosi sreći građana i zadovoljstvu njih samih. Iz tog razloga pojavile su se i alternativne metode mjerenja blagostanja, a neke od njih su: ekološki otisak koji mjeri koliko ljudi svojim svakodnevnim aktivnostima ispuštaju CO₂ u atmosferu, indeks sretne planete koji kombinira ekonomsku učinkovitost i blagostanje stanovništva, indeks ljudskog razvoja kojim se mjeri razvijenost neke zemlje i obrazovanost stanovništva, milenijski ciljevi razvoja koji se u najvećoj mjeri odnose na smanjenje ekstremnog siromaštva i drugi, a izradili su ih Ujedinjeni narodi 2015. godine.

Prema Borozan (2012: 38) BDP se ne bi trebao upotrijebiti kao jedina mjera blagostanja društva, niti za usporedbu blagostanja među različitim privredama budući da postoje stavke koje nisu korigirane ili nisu uopće uključene u obračun. Navodi da su to sljedeće stavke:

- postojanje netržišnih proizvoda i usluga – usluge koje pružaju kućanstva za svoje potrebe (primjerice čišćenje, pripremanje hrane, čuvanje djece), trampa te postojanje neslužbenog gospodarstva
- kvaliteta života i nevidljiva struktura BDP-a – ova mjera ne može dati podatak o tome koliko su ljudi sretni i zadovoljni svojim životom. BDP pokazuje samo materijalno, ali ne i uistinu koliko je neka osoba sretna, zadovoljna pruženom uslugom ili dostupnosti usluga, imaju li građani vremena za slobodno vrijeme, odlazak na godišnji odmor i slično.
- očuvanje postojeće kvalitete života i nepovoljne eksternalije – BDP ne uzima u obzir narušavanje kvalitete okoliša, ispuštanje štetnih plinova kao posljedicu velike proizvodnje roba i usluga, ili primjerice ispuštanje CO₂ u atmosferu prilikom obavljanja svakodnevnih aktivnosti.

„Iz prethodnog se uočava da ima puno stvari koje se odvijaju u gospodarstvu jedne zemlje, a koje se egzaktno ne mogu procijeniti i nisu uključene u izračunavanje dohotka, stoga se bruto domaći dohodak po stanovniku ne može uvijek uzeti kao stvarna mjera društvenog blagostanja” (Cini et al., 2011: 121-136).

2.2. Problem nejednakosti

Problemu nejednakosti se u zadnje vrijeme pridaje sve veća važnost. Gospodarska kriza 2008. godine nije samo utjecala na Republiku Hrvatsku, već se cijeli svijet spustio nekoliko stepenica unazad. Takvu posljedicu imala je i nova ekonomska kriza uzrokovana pandemijom COVID-19 za koju ekonomisti kažu da je ipak drugačija od prethodne.

Jungvirth (2020) navodi zašto je važno razlikovati dvije navedene recesije te po čemu se one razlikuju: 2008. godine recesija je bila prouzročena nedostatkom potražnje i padom građevinskih radova, dok je recesija 2020. godine proizašla iz zdravstvenog problema i straha od zaraze stanovništva. Također navodi da se bitno razlikuju u vremenu smanjenja gospodarskih aktivnosti; potpuno zatvaranje gospodarstava i potpuni prestanak rada 2020. godine dogodio se samo u nekoliko tjedana, dok u recesiji 2008. godine gospodarske aktivnosti su se počele smanjivati koncem 2005. godine, a niti jedan gospodarski objekt nije bio zatvoren po nalogu države.

Koronakriza za sobom je ostavila mnoštvo posljedica po gospodarstvo Republike Hrvatske. Najveće posljedice se mogu vidjeti u povećanju nezaposlenosti, siromaštva te nejednakosti.

Nejednakost se može kao pojam promatrati iz više aspekata. U ovome radu obrađen je pojam nejednakosti sa stajališta dohotka.

Osim dohodovne nejednakosti postoji i nejednakost u bogatstvu te nejednakost mogućnosti. Nejednakost u bogatstvu pokazuje da u nekim državama članicama EU-a poput Austrije, Njemačke i Nizozemske iako dohodovna nejednakost nije velika, prisutno je povećanje nejednakosti u bogatstvu. Ono se ogleda u nasljeđivanju i porastu cijena nekretnina. Nejednakost mogućnosti definira se kao mogućnost pružanja prilike za uspjeh svakom pojedincu (Europski parlament, 2017).

Bogatstvo po definiciji predstavlja materijalizirani dohodak, odnosno sve ono što posjeduje jedan pojedinac, kućanstvo, država i slično, dakle sva imovina koju posjeduju u određenom vremenskom razdoblju (Milanović, 2018).

Kako navodi Šundalić (2011), paradoksalno je da u vremenu visoke tehnologije kada svakim danom rastu proizvodne mogućnosti i svakim danom se otkrije novi i lakši način proizvodnje hrane

i osnovnih životnih potreština, siromaštvo je sve veće i raširenije. Navodi kako se ne radi o nestašici hrane i drugih materijalnih dobara, već o problemu raspodjele dobara.

„Raspodjela dobara aktualni je problem koji ima dvije razine: globalnu, koja se tiče podjele zemalja svijeta na bogate (zapadna demokracija, „Prvi svijet”) i siromašne („Treći svijet”), lokalnu, koja se tiče raspodjele bogatstva unutar određenih država (bogate i siromašne klase i slojevi) ” (Šundalić 2011: 115).

Glavno pitanje koje se postavlja je kako pronaći ravnotežu između bogatstva, siromaštva te istu uskladiti s ravnomjernom raspodjelom dohotka.

Uzroci rasta nejednakosti razlikuju se kod zemalja u razvoju i kod razvijenih zemalja. Kod zemalja u razvoju to su stabilizacijski programi i programi prilagodbe gospodarstvu, financijska liberalizacija, procesi privatizacije, promjene na tržištu rada te promjene poreznog sustava. Kod razvijenih zemalja su to globalizacija, tehnološki napredak, financijske krize, slabljenje državnog blagostanja te polarizacija tržišta rada (Milanović, 2018).

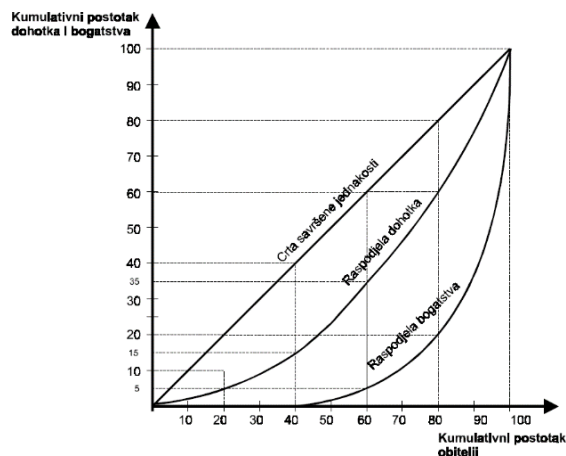
2.2.1. Nejednakost u raspodjeli dohotka

Dohodak uključuje sve prihode od rada ili imovine te socijalne transfere koji su ostvareni najčešće u roku jedne godine. Može biti stečen od rada, zemlje ili pak od štednje, a također predstavlja i svu gotovinu koja je stečena u određenom vremenskom razdoblju.

2.3. Lorenzova krivulja

Lorenzova krivulja predstavlja grafički prikaz nejednakosti u raspodjeli. Dobila je naziv po američkom ekonomistu Maxu Ottu Lorenzu¹. U grafičkom prikazu na apscisu se unose podaci o stanovništvu, dok se na ordinati prikazuje postotak dohotka i bogatstva. Osnovni preduvjet za izradu predstavlja grupiranje kućanstava u dohodovne skupine kojima se onda pridružuje odgovarajući postotak dohotka po kućanstvu. Lorenzova krivulja je prikazana slikom broj 1. koja slijedi u nastavku.

¹ Max Otto Lorenz bio je američki ekonomist, rođen je 1876. godine. Razvio je Lorenzovu krivulju još za vrijeme studentskih dana. Autor je knjige o Ekonomskoj teoriji željezničkih tarifa, a proslavio se i kao stručnjak za željezničke tarife. Umro je 1959. godine (Hetwebsite.net. 2021).

Slika 1. Lorenzova krivulja

Izvor: Ferenčak, I.(2003). *Počela ekonomike*. II. izdanje. Osijek: Ekonomski fakultet.

Na slici se mogu vidjeti tri situacije. Crta savršene jednakosti predstavlja pravac pod kutom od 45° , a ukazuje da 50 posto stanovništva prima 50 posto dohotka. Što je pravac udaljeniji od crte savršene jednakosti to je prisutna neravnomjernija raspodjela dohotka te je nejednakost u društvu veća.

Na temelju grafičkog prikaza izračunava se Ginijev koeficijent.

2.3.1. Ginijev koeficijent

Ginijev koeficijent predstavlja najčešće korištenu mjeru nejednakosti. Ovu mjeru razvio je talijanski demograf, statističar i sociolog Corrado Gini². Ginijev koeficijent može poprimiti vrijednosti između 0 i 1. Što je vrijednost bliže 0 ili iznosi 0, to su vrijednosti ravnomjernije raspoređene odnosno dohodak je ravnomjernije raspoređen na sve ljude i prisutna je savršena jednakost. Suprotno savršenoj jednakosti jest savršena nejednakost, odnosno što je vrijednost dobivenog koeficijenta bliže 1 ili iznosi 1, to je dohodak neravnomjernije raspoređen i otpada na

² Corrado Gini bio je talijanski statističar, ekonomist i sociolog koji je razvio jednu od najpoznatijih mjera nejednakosti u društvu – Gini koeficijent. Rođen je 1884. godine u Italiji. Studirao je pravo na Sveučilištu u Bologni, a uz pravo se istovremeno interesirao za matematiku, biologiju te ekonomiju. Umro je 1965. godine (MacTutor History of Mathematics Archive, 2021).

samo jednu osobu. Dakle, što je vrijednost Ginijeva koeficijenta veća, to je veća i nejednakost u raspodjeli (Milanović, 2018).

2.4. Smanjenje nejednakosti

Siromaštvo i nejednakost nisu istovjetni pojmovi iako ih mnogi ljudi poistovjećuju. Također strategije smanjivanja nejednakosti ne moraju biti istovjetne strategijama smanjivanja siromaštva.

U svom radu Šućur (2001: 80) navodi da ako rastu nejednakosti, ne znači nužno da se pogoršava položaj siromašnih i obrnuto. Dva društva mogu imati isti stupanj nejednakosti u distribuciji resursa, ali različito siromaštvo i očekivanja. Navodi također da je nejednakost apstraktni statistički koncept, dok siromaštvo ima ipak svoj konkretni sadržaj.

Prema Becker (u Šućur, 2001) nejednakost je „deskriptivni” koncept (opravdano je raspravljati o tome jesu li postojeće nejednakosti prihvatljive), dok je siromaštvo „preskriptivni” koncept (ono nosi sa sobom moralni imperativ da nešto treba napraviti).

Ekonomisti stalno raspravljaju o pitanju smanjenja ekonomske nejednakosti uz zadržavanje visoke učinkovitosti sustava. Na čelnicima država je odluka i odgovornost za politike i mjere koje će provoditi, a vrlo izazovno je boriti se protiv siromaštva i smanjenja nejednakosti te s druge strane očuvati gospodarski rast i razvoj.

Prema Šućur (2001: 81) nemoguće je postići potpunu jednakost, ali je moguće smanjiti stupanj nejednakosti različitim „lijekovima” kao što je empirijski potvrđeno da progresivni porezni sustav i izdašniji javni transferi smanjuju nejednakost i siromaštvo.

Izbor između jednakosti i pravednosti vrlo je težak i na nositeljima ekonomske politike nije lak zadatak. U teoriji se taj izbor naziva „propusna posuda”, a tome je zaslužan američki ekonomist Arthur Okun³. On je upotrijebio izraz „trade-off” što u prijevodu znači ravnoteža, kompromis jedne strane da bi se postigao efekt na drugoj – u ovome slučaju, žrtvovanje efikasnosti radi ostvarenja pravednosti. Naziv *propusna posuda* je vrlo simboličan jer je tvrdio da države u želji da smanje nejednakost provode različite programe kroz koje u suštini izgube dio novca kroz administraciju,

³ Arthur Melvin Okun bio je američki ekonomist. Rođen je 1928. godine u New Jerseyu u SAD-u. Bio je profesor na Sveučilištu Yale. Najpoznatiji je po Okunovom zakonu, koji govori o empirijskoj vezi stope zaposlenosti i BDP-a. Arthur Melvin Okun umro je 1980. godine u Washingtonu (britannica.com, 2021).

korupciju ili nekakve izvanredne troškove. Upravo iz tog razloga je važno dobro promisliti i odlučiti koje mjere i programe provoditi jer pogrešne mjere bi mogle unazaditi gospodarstvo zemlje u budućnosti i donijeti neželjene efekte (Milanović, 2018).

3. Pojmovno određenje siromaštva

Siromaštvo je pojam kojeg je vrlo teško definirati i odrediti, a tome svjedoče brojne definicije, određivanja, mjerenja različitih autora i ekonomista. Ljudi ga danas subjektivno tumače. Obitelj se u suštini smatra siromašnom ako je njena zarada odnosno njen dohodak manji od praga siromaštva. Prag siromaštva predstavlja razinu dohotka koja je dovoljna za održavanje minimalnog standarda življenja i zadovoljenja egzistencijalnih potreba.

Brojni sociolozi prilikom objašnjavanja uzroka siromaštva posebno ističu značaj nejednakosti (Šućur 2001: 67).

U svom radu Haralambos i Holborn (2002: 291) smatraju da riječ siromaštvo implicira nepoželjno stanje, da se radi o društvenom problemu te da bi pojedincima ili skupinama ljudi koji su siromašni trebalo pomoći da se njihovo stanje promjeni.

Jedni siromaštvo shvaćaju veoma usko, kao ekonomsko stanje i problem osiguranja određene razine dohotka, dok drugi definiraju siromaštvo difuzno i široko, uključuju u njega i psihološke faktore kao što su beznade ili niske aspiracije, slab self-koncept itd (Šućur 2001: 83).

Postavlja se pitanje što siromaštvo sve uključuje i podrazumijeva te koliki je opseg siromaštva. Određeni teoretičari smatraju da se siromaštvo ne može isključivo definirati kao materijalna depriviranost, odnosno nedostatak novca za kupnju dobara za održavanje prihvatljivog životnog standarda, već da je siromaštvo oblik višestruke depriviranosti (Šućur, 2001; Šundalić, 2011).

Pod višestrukom depriviranošću smatra se neodgovarajuća mogućnost školovanja te loši uvjeti rada. U svom radu Haralambos i Holborn (2002) navode da se pojam socijalnog isključenja koristi za sve one osobe kojima upravo višestruka depriviranost ograničava način života. Tako socijalno isključene osobe mogu se suočiti sa problemima kao što su primjerice pronalazak odgovarajućeg posla, sudjelovanje u aktivnostima slobodnog vremena (dokolice) ili pak aktivno sudjelovanje u politici.

Prema Malenici (2011) problem preciznijeg definiranja siromaštva proizlazi i iz toga što se o siromaštvu prosuđuje u sklopu određenog društvenog i kulturnog konteksta. Zbog toga svaka definicija siromaštva obuhvaća određene vrijednosne sudove, s obzirom na to da se sve ljudske potrebe, pa i one čisto biološke, socijalno interpretiraju.

3.1. Vrste siromaštva

Ekonomisti uz siromaštvo navode razne attribute i skupine u koje se može podijeliti, apsolutno i relativno, subjektivno i objektivno, ekstremno i nevidljivo i sl. Stoga je vrlo teško reći da se siromaštvo dijeli i promatra sa samo dva gledišta budući da je to multidimenzionalan pojam i ekonomisti različito tumače i dijele siromaštvo.

U ovome radu opisan će se dvije osnovne podjele, odnosno pristup siromaštvu u apsolutnom smislu te relativnom smislu. Navedenu podjelu objasnio je Šundalić (2011).

Apsolutno siromaštvo se odnosi na nemogućnost zadovoljenja egzistencijalnih potreba, odnosno onih osnovnih potreba koje su nužne za življenje. Naziva se još i siromaštvom na rubu opstanka, jer se mjeri prema zadovoljenju minimalnih ljudskih potreba. Koncept apsolutnog siromaštva pojavio se prije koncepta relativnog.

Apsolutno siromaštvo se mjeri tako da se odredi cijena osnovnih životnih potrepština, povlači se granica siromaštva te se svi oni koji su ispod te granice definiraju kao siromašni. Naime, njihov prihod ne doseže granicu siromaštva. Šundalić (2011) smatra da bi se prema suvremenom življenju apsolutnom siromaštvu u mjerenju trebali pridodati obrazovanje, zdravstvena zaštita, sigurnost. Prema Stropniku (u Šućur 2001) navodi se da iako se apsolutno siromaštvo temelji na objektivnim mjerilima, ipak se radi o subjektivnoj procjeni stručnjaka o tome što je siromaštvo.

Nadalje, drugi pristup siromaštvu jest promatranje siromaštva u relativnom smislu. Budući da se vrijeme mijenja, te standard života također, potrebno je smjestiti i definirati siromaštvo sukladno vremenu koje se promatra. Određuje se u odnosu na standard koji se u datom trenutku smatra prihvatljivim. Biti siromašan prije sto godina i danas nije isto. Ono što je nekada bilo luksuz danas to više nije. Proizvodi i usluge kao što su topla i hladna tekuća voda, liječnička skrb, redovito školovanje te posjedovanje motornog vozila prestaju ili su prestali biti luksuz, a postaju najprije

osnovne a zatim i nužne životne potrebe. Iz navedenih primjera se vidi potreba i važnost stalnog prilagođavanja definicije.

Ukoliko se navedeno tumačenje prilagodi današnjem vremenu, može se reći da osoba koja nema pametni telefon ili televizor, ne posjeduje automobil, nema stroj za pranje rublja ili suđa, ili si primjerice ne može priuštiti odlazak u kazalište, kino ili muzej jednom mjesečno – smatrat će se relativno siromašnom (Haralambos i Holborn, 2002).

Za promjenu standarda života najzaslužnija je globalizacija koja postaje aktualna krajem prošlog stoljeća. Zagovornici globalizacije navode da upravo ona smanjuje nejednakost, no postoje i negativne strane globalizacije koje govore suprotno.

Međutim, Grgurić (2004) u svom radu navodi da ne pronalazi niti jedan članak koji tvrdi da globalizacija smanjuje nejednakost unutar zemalja. Navodi da globalizacija negativno utječe na distribuciju dohotka unutar zemalja te da je nužno kombinirati politike koje promiču rast, ali i one koje smanjuju nejednakost. Kao problem spominje da osim obrazovanja nema varijabli koje pozitivno djeluju i na rast i nejednakost (Grgurić prema Lundberg i Squire, 2000). Autor smatra da je nužno poduzimati korektivne mjere koje bi ublažile negativne posljedice globalizacije na nejednakost.

Svijet postaje otvoren, povećava se uvoz i izvoz, zemlje se povezuju. Nešto što se prije smatralo nemogućim sada je moguće. S druge strane, negativna strana globalizacije je upravo produbljivanje razlika između bogatih i siromašnih; bogati postaju sve bogatiji, a siromašni sve siromašniji, šume se krče, uništava se okoliš, bilježi se povećanje temperature Zemlje i rast stakleničkih plinova (Borozan, 2017).

Kao što je već navedeno, produbljivanju jaza bogatih i siromašnih te povećanju broja siromašnih osoba pogodovale je i ekonomska kriza uzrokovana pandemijom koronavirusa. Mnogi su ostali bez posla, a porasla je nezaposlenost.

Sachs (2007: 38) razlikuje tri stupnja siromaštva: ekstremno (apsolutno), umjereno i relativno. Prema njemu, ekstremno siromaštvo znači da domaćinstvo nije u mogućnosti zadovoljiti osnovne životne potrebe, a pojavljuje se samo u zemljama u razvoju. Navodi da pod ekstremno siromašne spadaju oni koji su kronično gladni, nemaju pitku vodu i sanitarije, ne mogu priuštiti školovanje za dio djece ili za svu djecu, nemaju osnovnu odjeću. Umjereno siromašni prema njemu su oni ljudi i

domaćinstva kojima su zadovoljene osnovne potrebe, ali na samoj granici. Nadalje kaže da se „*relativno siromaštvo obično definira kao razina prihoda domaćinstva ispod određenog postotka prosječnog nacionalnog prihoda*” (Sachs, 2007: 38).

3.2. Mjerenje siromaštva

Kako je siromaštvo vrlo teško definirati, tako se javljaju poteškoće i kod pravilnog mjerenja broja siromašnih osoba. Šućur (2001: 94) navodi da je općenito moguće identificirati nekoliko skupina problema koji su vezani za mjerenje siromaštva. Riječ je o problemu odabira mjerila, problemu mjerenja razine i tipova resursa odnosno područja i obrazaca potrošnje te problemu izbora jedinice mjerenja. Bejaković (2005) navodi da se siromaštvo obično mjeri prema raspoloživom dohotku ili rashodima u promatranom mjesecu. Također, prema njemu je bolje izračunati siromaštvo i nejednakost upotrebnom pokazatelja za određeno dulje vremensko razdoblje, nego li uzimati u obzir podatke jednog mjeseca.

Udruga Pragma (2016) navodi da je upotreba pokazatelja deprivacije još jedan značajan pristup u mjerenju relativnog siromaštva. Ovaj pristup odstupa od klasičnih novčanih i dohodovnih pokazatelja. Uzima u obzir stvarni životni standard osoba, a uključuje identificiranje dobara ili aktivnosti koje se smatraju temeljnim potrebama u pojedinoj zemlji. Navode da se na razini EU-a, ekstremno siromaštvo procjenjuje upotrebom pokazatelja teške materijalne deprivacije. Osoba se smatra materijalno depriviranom ako si ne može priuštiti najmanje četiri od devet stavki koje se smatraju nužnim. Međutim, kako navode u udruzi, ovaj pokazatelj ima i ograničenja. Ograničenja se ogledaju u smislu nedovoljne relevantnosti promatranih stavaka.

Drugi načini mjerenja siromaštva uključuju (Udruga Pragma, 2016):

- pristup standardne potrošnje ili referentna potrošnja
- uzimanje u obzir prave vrijednosti linije siromaštva.

Prema pristupu standardne potrošnje siromaštvo se računa temeljem košarice dobara i usluga za koje se smatra da predstavljaju životni standard. Druga metoda se odnosi na uspoređivanje stopa dohodovnog siromaštva među zemljama. Potrebno je uzeti u obzir da životni standard nije isti u svim zemljama te da je u svakoj zemlji linija siromaštva drugačija.

3.3. Uzroci siromaštva

Nakon što se definiralo što je siromaštvo, koje vrste postoje te na koje se načine može mjeriti, iduće važno pitanje koje se postavlja je koji su uzroci siromaštva, što to utječe i određuje tko će biti siromašan, a tko ne te koji su faktori rizika od siromaštva.

U svome radu Haralambos i Holborn (2002: 316) navode da se prema individualističkoj teoriji, koja je bila jedna od prvih u 19. stoljeću a samim time i najjednostavnija, smatralo da su siromašni sami krivi za svoje stanje i neimaštinu. Smatralo se da nisu sposobni ili se ne žele brinuti za svoju dobrobit. Sukladno toj teoriji, kako oni navode, ni društvo ni društvene skupine nisu bili odgovorni te oni ne trebaju odgovarati za zbrinjavanje potreba siromašnih.

Haralambos i Holborn (2002: 317) navode oštre kritike engleskog sociologa Spencera⁴, koji tvrdi da je neprirodno pomagati onima koji vode „razuzdan život”, a onima koji su lijeni za rad ne bi trebalo dati jesti. Spencer je smatrao da se država ne treba uplitati previše u živote pojedinaca, a bio je i zagovornik teorije da društvo treba nagraditi one marljive i uspješne. S druge strane, one lijene treba osuditi na siromaštvo jer prema njemu, drugo niti ne zaslužuju.

„Siromaštvo je za društvo prijeko potrebno jer bez njega ne bi bilo poticaja za rad” Haralambos i Holborn (2002: 317) prema Spencer (1971).

Postoje također i rizični čimbenici koji građane mogu dovesti do siromaštva i socijalne isključenosti, pa to su nizak stupanj obrazovanja, nezaposlenost glavnih članova obitelji, niske mirovine, velik broj djece u obitelji i drugo.

Prema udruzi Pragma (2016), trajno visoka stopa siromaštva u EU ukazuje kako je siromaštvo prvenstveno posljedica načina na koji je društvo organizirano, a dobra raspoređena. Navode da u vremenu štednje, neke političke odluke su produbile siromaštvo i nejednakosti (rezovi dohodaka, deregulacija tržišta rada i ostalo). Spominju i činjenicu da različite stope siromaštva u različitim državama članicama jasno pokazuju da različiti pristupi u raspodjeli dobara i prilika vode do različitih ishoda.

⁴ Herbert Spencer (1820.-1903.) bio je engleski filozof i sociolog, rani je zagovornik teorije evolucije. Njegova teorija evolucije objavljena je prije no što su bili poznati stavovi Charlesa Darwina i Alfreda Russela Wallacea. Smatra se utemeljiteljem sociologije a tvorac je naziva „opstanak najsposobnijih”. Njegova glavno djelo je Sistem sintetičke filozofije (A System of Synthetic Philosophy) (britannica.com, 2021).

Ključni čimbenici zbog kojih je osoba u većem riziku od siromaštva su (Udruga Pragma, 2016):

- nezaposlenost ili nekvalitetan posao
- niska razina obrazovanja i vještina
- veličina i tip obitelji
- spol – žene su u većem riziku
- invaliditet ili loše zdravlje
- pripadnost manjinskim etničkim skupinama
- život u udaljenim ili teško depriviranim zajednicama.

U Republici Hrvatskoj se siromašnima pomaže putem socijalnih transfera, u Crkvenim zajednicama i putem Caritasa, Crvenog križa i drugih institucija. Šućur u svom radu navodi da je sam kršćanski pokret nastao među najsiromašnijim društvenim slojevima. Briga za siromašne i njihova prava stalno je prisutna u djelovanju Crkve i njenih predstavnika od samih početaka naše ere.

Budući da država putem socijalnih transfera pomaže siromašnima i nezaposlenima, sve veći je broj tih korisnika. Velika većina su oni kojima uistinu treba pomoć, ali naravno ima i onih koji iskorištavaju situaciju te se ubrajaju među siromašne. Naime, ponekad se čini da je to lakši način nego li raditi i sam zarađivati. Također, vrlo su popularna i bespovratna sredstva iz EU fondova kojima se sufinancira dodatno obrazovanje u različitim deficitarnim područjima za nezaposlene osobe i/ili za ugrožene skupine te otvaranje novih radnih mjesta također namijenjeno istima.

Parlament je u lipnju 2021. godine odobrio program pomoći zemljama EU-a, pod nazivom Europski socijalni fond plus (ESF+), koji je prvenstveno usmjeren na djecu i mlade. Programom se želi smanjiti nezaposlenost i siromaštvo u EU-u nakon koronakrize (Europski parlament, 2021).

Republika Hrvatska, otkako je postala članicom Europske unije, pokrenula je niz projekata vezanih za zapošljavanje koji su financirani iz fondova. Jedan od njih je i projekt „Zaželi-program zapošljavanja žena”. Cilj mu je poboljšanje položaja žena na tržištu rada.

„U skladu je i sa smjernicama politika zapošljavanja država članica EU s naglaskom na promicanje socijalne uključenosti i suzbijanja siromaštva pogotovo uzevši u obzir da će se kao sudionice ovih aktivnosti uključivati žene koje su u nepovoljnom položaju na tržištu rada, a koje će skrbiti o starijim osobama i osobama u nepovoljnom položaju” (strukturni fondovi, 2021).

Osim ESF+ programa, EU kroz Jamstvo za mlade i Inicijativu zapošljavanja mladih pomaže zapošljavanju mladih osoba, financira pripravničke programe i drugo. Također, dostupna su razna usavršavanja pogotovo za deficitarna zanimanja gdje mladi ljudi koji se nisu odlučili na dodatno više školovanje mogu se obučiti i sami postati poduzetnici.

4. Nejednakosti i siromaštvo u Republici Hrvatskoj i izabranim europskim zemljama

Gledajući kretanje BDP-a, odnosno kretanje realne godišnje stope promjena, u 2020. godini zabilježeno je da je ista iznosila -8%, dok je primjerice godinu prije iznosila 2,9% (HNB, 2021).

Svjetska banka navodi da je smanjivanje stope BDP-a u Hrvatskoj bilo jedno od najvećih u usporedbi sa zemljama Europske unije, ali i zemalja Europe i središnje Azije. Također, navodi da upravo veliko oslanjanje na turizam RH čini izrazito ranjivom na nepovoljne vanjske šokove poput trenutne koronakrize (Svjetska banka, 2021).

Koronakriza nije samo utjecala i unazadovala višegodišnji rast BDP-a, nego je također povećala nezaposlenost i smanjila ponudu radnih mjesta. Neizvjesnost za budućnost i nemogućnost održavanja djelatnosti na pozitivnoj nuli potaknulo je mnoge privatnike, obrtnike, ugostitelje na zatvaranje svojih objekata i otpuštanje radnika.

U tablici broj 1, prikazano je kretanje stope registrirane nezaposlenosti u RH. Registrirana nezaposlenost računa se kao odnos nezaposlenih osoba prema ukupnom aktivnom stanovništvu.

Tablica 1. Stopa registrirane nezaposlenosti u razdoblju 2010.-2019.

Izvor: izrada autora prema

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Zaposlenost%20i%20place/Zaposlenost%20i%20place%20-%20pregled%20po%20zupanjama.xlsx (2020b)

	<i>2010.</i>	<i>2011.</i>	<i>2012.</i>	<i>2013.</i>	<i>2014.</i>	<i>2015.</i>	<i>2016.</i>	<i>2017.</i>	<i>2018.</i>	<i>2019.</i>
<i>RH</i>	18,2	19,1	19,7	21,5	22,2	19,3	16,9	13,9	11,1	9,1

Iz navedenih podataka može se vidjeti kretanje stope registrirane nezaposlenosti u promatranom razdoblju, 2010.-2019. godine. Vidljivo je kako je stopa u razdoblju 2010.-2014. godine zabilježila rast. Razlog tome leži u ekonomskoj krizi koja je zadesila mnoge zemlje i gospodarstva. Sa 2015. godinom počinje trend njezinog smanjivanja. RH se polako počela oporavljati od ekonomske krize što je i razlog smanjivanju navedenog pokazatelja. U podacima je također vidljivo kako je 2019. godine stopa iznosila 9,1%.

Kretanje stope registrirane nezaposlenosti za vrijeme koronakrize; u 2020. godini te prvom kvartalu 2021. godine prikazano je sljedećom tablicom.

Tablica 2. Stopa registrirane nezaposlenosti za vrijeme koronakrize

Izvor: izrada autora prema

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Zaposlenost%20i%20place/Zaposlenost%20i%20place%20-%20pregled%20po%20zupanjama.xlsx (2021b)

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>V.</i>	<i>VI.</i>	<i>VII.</i>	<i>VIII.</i>	<i>IX.</i>	<i>X.</i>	<i>XI.</i>	<i>XII.</i>	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>
RH	8,3	8,2	8,5	9,3	9,4	9,0	8,9	8,9	8,7	9,0	9,2	9,3	9,8	9,7	9,3

Iz navedenih podataka vidi se kako je pandemija utjecala na kretanje stope registrirane nezaposlenosti. U ožujku 2020. stopa se povećala na 8,5%, u travnju se također bilježio porast. Tijekom ljetnih mjeseci stopa nezaposlenosti se blago smanjila što se može pripisati sezonskom utjecaju prilikom zapošljavanja na Jadranskoj obali. U listopadu stopa nezaposlenosti ponovno raste, gospodarski objekti su se zatvorili zbog povećanja broja oboljelih, a porast se bilježi i u prvom kvartalu 2021. godine. U siječnju 2021. godine bilježi se najveća stopa i ona iznosi 9,8% što se može pripisati većem broju otpuštanja radnika.

4.1. Pokazatelji siromaštva u razdoblju 2010.-2019.

U ovom djelu završnog rada analizirat će se različiti pokazatelji siromaštva koji se temelje na relativnom siromaštvu u Republici Hrvatskoj, te će se ista usporediti s odabranim europskim pokazateljima u razdoblju od 10 godina.

Stopa rizika od siromaštva, prema Državnom zavodu za statistiku (DZS), iz 2019. ne pokazuje koliko je osoba uistinu siromašno, već pokazuje postotak onih osoba kojima je raspoloživi dohodak ispod praga od 60% od srednje vrijednosti raspoloživog dohotka svih osoba.

U tablici 2. prikazani su podatci o stopi rizika od siromaštva prema spolu u razdoblju 2010.-2019. Podatci su navedeni u postotcima. Odmah na prvi pogled može se primijetiti da je stopa rizika od siromaštva veća kod ženskog spola. Kod ženskog spola najviša stopa bila je 2011. godine, a najniža 2019. godine; dok je kod muškog spola najviša stopa bila u dvije uzastopne godine 2010. i 2011. godine, a najniža također 2019. godine.

Razlog veće stope kod žena se može pronaći u tradicionalnim i patrijarhalnim pogledima i načinu života. Ponekad, još uvijek se smatra da je žena domaćica, a muškarac je taj koji privređuje za boljitak obitelji. Tradicionalna uloga žene kao majke, domaćice, supruge bitno utječe na današnji položaj na tržištu rada. Također, ženama je teže pronaći posao pogotovo u srednjim godinama a podvrgnute su i većim kriterijima kod zapošljavanja vezanim za trudnoću, planiranje obitelji i slično.

Tablica 3. Stopa rizika od siromaštva prema spolu

Izvor: izrada autora prema MSI Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti (2020c)

POKAZATELJ	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Ukupno	20,6	20,9	20,4	19,5	19,4	20,0	19,5	20,0	19,3	18,3
Ženski	21,4	22,1	21,3	20,3	20,1	20,6	20,4	20,9	20,4	19,3
Muški	19,7	19,7	19,4	18,8	18,7	19,3	18,6	18,9	18,1	17,2

Nadalje, u tablici 3 se može vidjeti postotak osoba koje su se nalazile u teškoj materijalnoj deprivaciji, odnosno postotak onih koji si ne mogu priuštiti najmanje četiri od devet stavki.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS, 2020c), stavke materijalne deprivacije jesu:

- 1) nemogućnost kućanstva da si priušti adekvatno grijanje u najhladnijim mjesecima
- 2) nemogućnost kućanstva da svim članovima priušti tjedan dana godišnjeg odmora izvan kuće

- 3) nemogućnost kućanstva da si priušti obrok koji sadržava meso, piletinu, ribu ili vegetarijanski ekvivalent svaki drugi dan
- 4) nemogućnost kućanstva da podmiri neočekivani financijski trošak
- 5) kašnjenje s plaćanjem najamnine, računa za režije, stambenoga kredita ili potrošačkoga kredita
- 6) nemogućnost kućanstva da si priušti telefon
- 7) nemogućnost kućanstva da si priušti TV u boji
- 8) nemogućnost kućanstva da si priušti perilicu za rublje
- 9) nemogućnost kućanstva da si priušti automobil.

Tablica 4. Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti

Izvor: izrada autora prema MSI Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti (2020c)

POKAZATELJ	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
<i>Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, %</i>	31,1	32,6	32,6	29,9	29,3	29,1	27,9	26,4	24,8	23,3
<i>Osobe u teškoj materijalnoj deprivaciji (4 ili više stavki), %</i>	14,3	15,2	15,9	14,7	13,9	13,7	12,5	10,3	8,6	7,3

U tablici 4 prikazani su postoci osoba koje se nalaze u riziku od siromaštva, socijalne isključenosti, odnosno one koje se nalaze u teškoj materijalnoj deprivaciji s četiri ili više stavki.

Iz podataka je vidljivo da je najmanji postotak osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti bio 2019. godine, dok je najveći postotak bio 2011. i 2012. godine.

Kod drugog pokazatelja, postotak osoba koje su se nalazile u teškoj materijalnoj deprivaciji vidljivo je da je 2019. godine također bio najmanji postotak, dok je 2012. bilo najviše osoba koja su se nalazile u takvoj situaciji.

Godine 2011. i 2012. se mogu promatrati i kao razdoblja ekonomske krize. Stoga ne čudi da su postoci promatranih pokazatelja najveći upravo u tim godinama. S druge strane, kod oba promatrana pokazatelja postoci prikazuju najmanje vrijednosti 2019. godine koja je bila godina kada je rast stope BDP-a iznosio 2,86% (HNB, 2021). Iste godine i registrirana nezaposlenost bila je u padu te je broj nezaposlenih iznosio 128.650 (statistika.hzz.hr, 2021).

Tablica 5. Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu u aktivnosti

Izvor: izrada autora prema MSI Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti (2020c)

STATUS AKTIVNOSTI	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018	2019.
RADE	6,3	6,6	6,0	6,2	5,7	5,9	5,6	5,8	5,2	5,1
Zaposlenici	5,4	5,2	4,6	4,8	4,7	4,9	4,9	4,8	4,6	4,2
Samozaposlenici	12,6	17,7	17,6	15,7	14,9	15,3	12,0	15,6	11,9	12,6
NE RADE	31,6	30,5	28,7	27,6	28,1	29,6	29,3	30,5	30,3	30,0
Nezaposleni	45,1	42,3	43,2	43,2	43,2	42,8	43,6	45,6	47,6	45,3
Umirovljenici	24,4	23,3	20,7	18,4	18,9	22,1	21,8	24,5	24,6	26,1
Ostali neaktivni	37,2	34,3	31,1	30,8	31,0	32,4	32,3	30,5	29,6	29,1

Analizirajući podatke tablice 5, koja prikazuje stopu riziku od siromaštva prema statusu u aktivnosti, vidljivo je da se stopa kod osoba koji rade smanjuje prema godinama, dok stopa rizika kod osoba koje nisu zaposlene ili se svrstavaju u neaktivno stanovništvo stagnira – prisutno je smanjenje ukupnog broja u razdoblju 2012.-2013., a nakon 2013. godine stopa se povećava.

Tablica 6. Pokazatelj dohodovne nejednakosti

Izvor: izrada autora prema MSI Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti (2020c)

POKAZATELJ	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Ginijev koeficijent	31,6	31,2	30,9	30,9	30,2	30,4	29,8	29,9	29,7	29,2

Ginijev koeficijent prikazuje se u postocima, odnosno u intervalu 0%-100%. Kao što je prethodno već navedeno, 0% predstavlja savršenu jednakost dok 100% savršenu nejednakost. Što je vrijednost Ginijeva pokazatelja bliža 100%, to je dohodovna nejednakost veća. Iz priloženih podataka u tablici 6 može se vidjeti da dohodovna nejednakost oscilira oko 30%. Za usporedbu, podaci Ginijeva koeficijenta prikazat će se na primjeru nekoliko europskih zemalja u tablici 7.

Tablica 7. Pokazatelji dohodovne nejednakosti – Ginijev koeficijent zemalja Europe

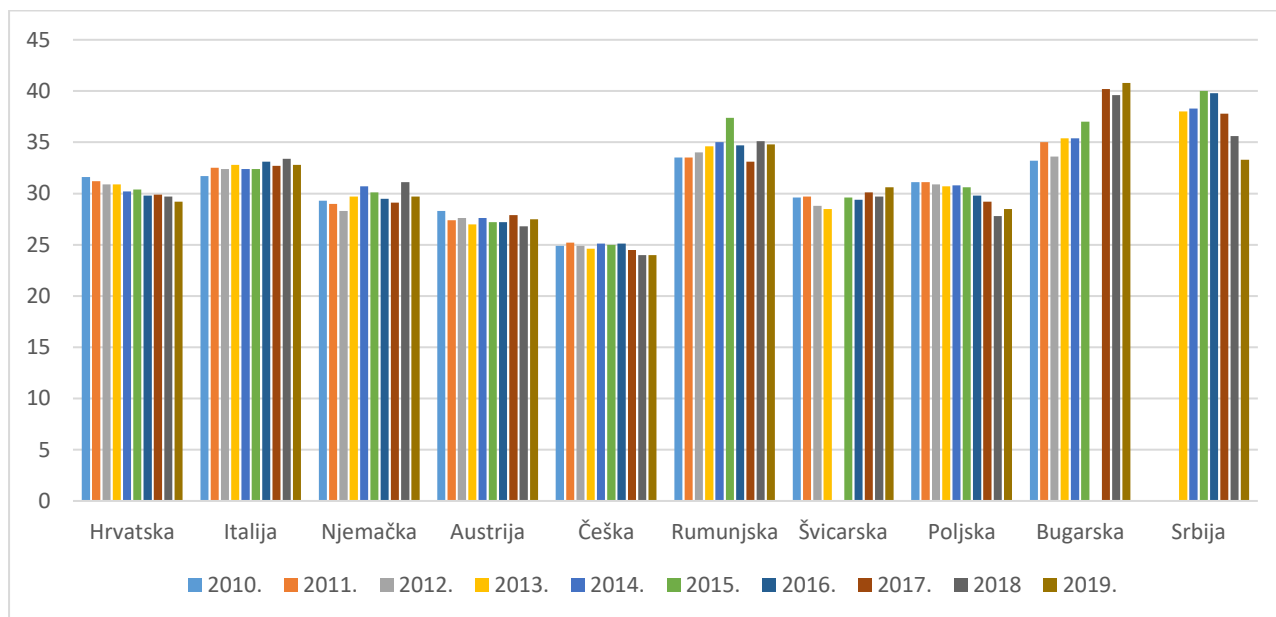
Izvor: Izrada autora prema Eurostat izvješću Ginijeva koeficijenta, dostupno na:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12

GINIJEV KOEFICIJENT	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	PROSJEK
Hrvatska	31,6	31,2	30,9	30,9	30,2	30,4	29,8	29,9	29,7	29,2	30,38
Italija	31,7	32,5	32,4	32,8	32,4	32,4	33,1	32,7	33,4	32,8	32,62
Njemačka	29,3	29,0	28,3	29,7	30,7	30,1	29,5	29,1	31,1	29,7	29,65
Austrija	28,3	27,4	27,6	27,0	27,6	27,2	27,2	27,9	26,8	27,5	27,45
Češka	24,9	25,2	24,9	24,6	25,1	25,0	25,1	24,5	24,0	24,0	24,73
Rumunjska	33,5	33,5	34,0	34,6	35,0	37,4	34,7	33,1	35,1	34,8	34,57
Švicarska	29,6	29,7	28,8	28,5	29,5*	29,6	29,4	30,1	29,7	30,6	29,56
Poljska	31,1	31,1	30,9	30,7	30,8	30,6	29,8	29,2	27,8	28,5	30,05
Bugarska	33,2	35,0	33,6	35,4	35,4	37,0	37,7*	40,2	39,6	40,8	36,69
Srbija	-	-	-	38,0	38,3	40,0	39,8	37,8	35,6	33,3	37,54

Iz priloženih podataka može se vidjeti da vrijednost Ginijeva pokazatelja Republike Hrvatske ne odstupa od prosjeka zemalja. Ističe se Češka koja ima prosječno najmanje vrijednosti koeficijenta. Prosjek svih promatranih godina za tu zemlju iznosi 24,73, što je ujedno i najmanja vrijednost nejednakosti dohotka.

Najveću prosječnu nejednakost ima Srbija sa koeficijentom 37,54, a zatim Bugarska s koeficijentom 36,69. Najmanju vrijednost Ginijeva koeficijenta ima Češka u 2018. godini, koeficijent iznosi 24,0, dok najveću vrijednost ima Bugarska u 2019. godini s koeficijentom 40,8. Radi lakše preglednosti i uviđaja najvećih i najmanjih vrijednosti koeficijenta kao i tendencije u kretanju prema svakoj odabranoj zemlji, vrijednosti su prikazane i grafičkim putem.

Grafički prikaz 1. Ginijev koeficijent na usporednom prikazu europskih zemalja

Izvor : Izrada autora prema Eurostat izvješću Ginijeva koeficijenta, dostupno na:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12

U sljedećoj tablici prikazat će se podaci o kretanju stope rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja za razdoblje 2010.-2019. godine.

Tablica 8. Stopa rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja (18-64 godine)

Izvor: izrada autora prema MSI Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti (2020c)

POKAZATELJ	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
<i>Predškolsko i osnovno školsko</i>	36,3	36,2	37,0	35,5	34,6	36,6	37,0	36,0	35,5	33,7
<i>Srednjoškolsko</i>	15,2	16,4	15,8	15,8	16,1	16,0	15,5	15,6	15,4	13,6
<i>Visokoškolsko</i>	6,4	6,4	5,1	5,9	6,0	5,1	4,5	4,1	4,7	4,8

Gledajući podatke o stopi rizika siromaštva prema stupnju obrazovanja, vidljivo je da je stopa rizika od siromaštva za predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje najmanje iznosila 2019. godine, a najveća stopa bila je 2016. godine. Kod srednjoškolskog obrazovanja također najmanja stopa zabilježena je 2019. godine, dok je najveća bila 2011. godine.

Visokoškolsko obrazovanje ima daleko najmanje stope rizika od siromaštva; najmanja stopa zabilježena je 2017. godine, dok je najveća bila također 2011. godine kao i kod srednjoškolskog obrazovanja. Ukoliko se pogleda unazad, 2011. godina bila je godina kada je Republiku Hrvatsku ali i ostale zemlje poljuljala financijska kriza.

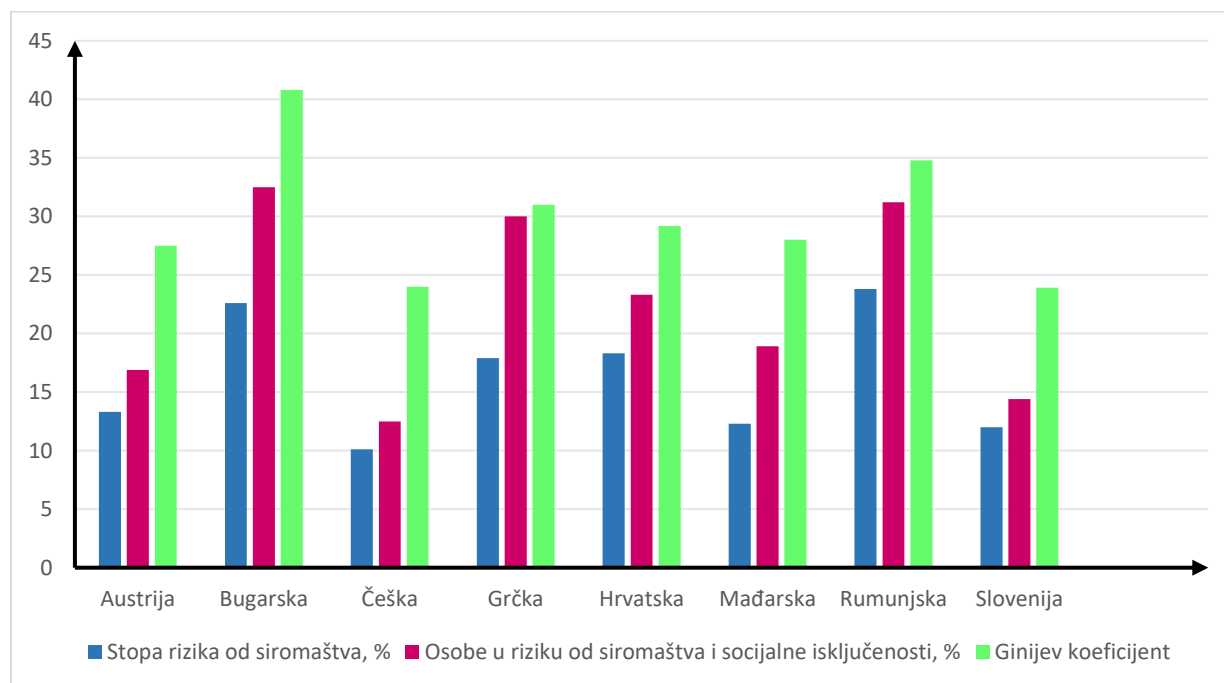
Tablica 9. Pokazatelji siromaštva, usporedba odabranih zemalja EU-a i Republike Hrvatske u 2019. godini

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/14-01-01_01_2020.htm (2020a).

ZEMLJA	STOPA RIZIKA OD SIROMAŠTVA, %	OSOBE U RIZIKU OD SIROMAŠTVA I SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI, %	GINIJEV KOEFICIJENT
<i>Austrija</i>	13,3	16,9	27,5
<i>Bugarska</i>	22,6	32,5	40,8
<i>Češka</i>	10,1	12,5	24,0
<i>Grčka</i>	17,9	30,0	31,0
<i>Hrvatska</i>	18,3	23,3	29,2
<i>Mađarska</i>	12,3	18,9	28,0

<i>Rumunjska</i>	23,8	31,2	34,8
<i>Slovenija</i>	12,0	14,4	23,9

Radi boljeg razumijevanja i uviđanja različitosti među odabranim zemljama, stopa rizika od siromaštva, osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti i Ginijev koeficijent će se prikazati grafičkim putem zajedno kako bi se mogla utvrditi međusobna povezanost pokazatelja. Navedene zemlje su izabrane kako bi se bolje mogla sagledati situacija u Republici Hrvatskoj.

Grafički prikaz 2. Pokazatelji siromaštva, usporedba odabranih zemalja Europske unije i Republike Hrvatske u 2019. godini

Izvor: izrada autora prema dzs.hr, dostupno na:

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/14-01-01_01_2020.htm (2020a).

Iz grafičkog prikaza 2 se lakše i jednostavnije može uvidjeti povezanost i kretanje ova tri pokazatelja. Na prvi pogled je vidljivo da Bugarska uvjerljivo ima najveće vrijednosti stope rizika od siromaštva i socijalne isključenosti i Ginijeva koeficijenta.

Najmanje vrijednosti stope rizika od siromaštva i socijalne isključenosti ima Češka iako Ginijev koeficijent ove zemlje ukazuje da ipak ne odstupa previše od ostalih zemalja. Ginijev koeficijent svih promatranih zemalja kreće se između 20% i 30%, izuzev Bugarske s vrijednosti od 40,8% te Rumunjske 34,8%. Najmanju vrijednost Ginijeva koeficijenta ima Slovenija. Rumunjska ima najveće vrijednosti stope rizika od siromaštva, 23,8%.

Hrvatska se po pitanju sva tri pokazatelja nalazi u top tri, odnosno top četiri zemlje s najvišim vrijednostima. Po pitanju stope rizike od siromaštva Hrvatska je treća po redu, gledano stopu rizika od siromaštva i socijalne isključenosti nalazi se na četvrtom mjestu kao i po vrijednostima Ginijeva koeficijenta.

4.2. Borba protiv siromaštva

Gledano u povijest ljudi su imale male mogućnosti za razvoj vlastitih vještina, tehnologija nije bila ovoliko napredna, nisu sve dobivali na gotovo, ali više su bili povezani s prirodom. Tada su ljudi smatrali da će se u budućnosti siromaštvo smanjiti, ali to se nije dogodilo – zapravo je danas sve više siromašnih, te se postavljaju pitanja poput kako riješiti problem siromaštva, kada će doći kraj siromaštvu i slično.

Bejaković (2005) navodi da u razmišljanju o politikama koje mogu ublažiti siromaštvo korisno je znati koliko je siromašno stanovništvo udaljeno od granice siromaštva. Jaz siromaštva pokazuje upravo onaj iznos dohotka koji bi trebalo transferirati siromašnom stanovništvu da se dohodak kućanstva podigne do granice siromaštva.

Sachs (2007: 42) u svome radu navodi da kada se govori o „kraju siromaštva”, da se radi o dvama usko povezanim ciljevima. Prvi koji navodi je da treba okončati teškoće svima onima koji žive u ekstremnom siromaštvu i koji se svakodnevno bore za preživljavanje.

„Svi stanovnici Zemlje trebali bi i mogu posjedovati osnovne prehrambene standarde, zdravstveno osiguranje, vodu i sanitarije, zaklon i druge minimalne zahtjeve za preživljavanje, zdravlje i sudjelovanje u društvu” (Sachs, 2007: 42).

Drugi cilj je osigurati da svi oni koji su siromašni su svijetu, time uključuje i umjereno siromašne, dobiju priliku *„uspjeti se ljestvama razvoja”* (Sachs, 2007: 42).

Republika Hrvatska putem različitih mjera i programa odgovara na problem siromaštva. Najpoznatija je socijalna zaštita, te pomoć iz fondova Europske unije kojim se financiraju razne aktivnosti zapošljavanja i obrazovanja stanovništva.

„Socijalna zaštita obuhvaća sve intervencije javnih ili privatnih tijela radi olakšavanja financijskog opterećenja kućanstava i pojedinaca od definiranog niza rizika i potreba, pod uvjetom da ne postoji istodobna uzajamna ni individualna protučinidba (intervencija koja od primatelja socijalne zaštite istodobno zauzvrat traži nešto istovjetne vrijednosti)” (Državni zavod za statistiku, 2021a).

U Hrvatskoj također postoji mnoštvo strategija kojima je cilj smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost stanovništva koje su ujedno i dio nacionalnih planova koje je RH dužna kao članica EU-a izrađivati u periodičnom razdoblju.

Kad se spominju pojmovi kao što su siromaštvo, borba protiv siromaštva ili socijalne isključenosti, važno je za naglasiti da postoji mnoštvo ugovora kojima je upravo glavni cilj nešto od navedenog. Primjerice, Ugovorom iz Amsterdama iz 1999. godine za glavni cilj postavljeno je iskorjenjivanje socijalne isključenosti. Lisabonskom strategijom koja je utemeljena godinu kasnije, uspostavljen je razvojni plan Europske unije a smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti bili su dio iste.

Europski socijalni fond glavni je instrument pomoću kojeg se ostvaruju ciljevi zapošljavanja i pomoći svim državama članicama koje imaju visoke stope nezaposlenosti.

Aktivnosti fonda su (europski fondovi.eu, 2021):

- promicanje zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage
- ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
- promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva
- jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitost javne uprave.

Udio socijalne zaštite u bruto domaćem proizvodu u 2019. godini prema Priopćenju Državnog zavoda za statistiku (2021) u iznosio je 21,8%, što je 0,2 postotna boda više nego li u prethodnoj godini.

Babić (2008) u svom znanstvenom radu, a prema analizi koju je proveo, navodi da razina izdvajanja za socijalne transfere smanjuju siromaštvo u Hrvatskoj, da sustav socijalnih transfera bez starosnih mirovina doprinosi ublažavanju ekonomskih nejednakosti, te također da postoji i značajan prostor za napredak i poboljšanje politike socijalnih transfera.

Bejaković (2004) navodi preporuke za smanjenje siromaštva i nejednakosti. Navodi da se znatno smanjenje siromaštva u Hrvatskoj može ostvariti preusmjeravanjem rashoda i boljom koordinacijom u postojećem socijalnom programu. Zatim navodi da je uspješno smanjivanje siromaštva u izravnoj vezi sa povećanjem decentralizacije izvora i usluga. Smatra važnim imati spoznaje tko su siromašni, gdje se nalaze te koliko pomoći primaju. Dakle, važno je poboljšati prikupljanje podataka i samu statistiku sustava socijalne skrbi kako bi se mogla odrediti odgovarajuća politika koja će donijeti prave promjene.

Jedan od načina smanjenja siromaštva i nejednakosti može se pronaći i u osnivanju banke za siromašne, odnosno za sve one koji ne ispunjavaju uvjete klasičnih banaka za dobivanje kredita. Takva institucija može se pronaći u Osijeku, riječ je o Kreditnoj uniji Noa.

Glavni ciljevi Noa-e su (noa.hr, 2021):

- pomoć siromašnima i marginaliziranima
- financijska pomoć malim i srednjim poduzetnicima
- otvaranje novih radnih mjesta i stabilizacija postojećih te
- pomoć pri zapošljavanju i samozapošljavanju osoba s posebnim potrebama.

Ciljne grupe korisnika su fizičke osobe, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, siromašni koji ne mogu dobiti kredit u drugim bankama, nezaposleni, početnici, mladi ljudi, žene te osobe s posebnim potrebama (noa.hr, 2021).

Dobar primjer poslovanja i odobravanja kredita siromašnima može se pronaći i u Bangladešu.

Profesor Muhammad Yunus 1976. godine osnovao je Grameen banku, poznatiju kao banku za siromašne. Banka je osnovana u Bangladešu te nudi pomoć siromašnima da pomoću mikrokredita postanu poduzetnici. Namijenjena je svima onima koji ne zadovoljavaju uvjete klasičnih banki poput kolateralu, posjedovanja nekretnine ili nekih drugih uvjeta nužnih za dobivanje kredita.

Prema podacima iz siječnja 2021. godine banka ima 9,38 milijuna članova, od kojih su čak 97% žene, a pokriva više od 93% ukupnih sela u Bangladešu (grameenbank, 2021).

Prema Yunusovim navodima 98 posto zajmoprimatelja vratilo je svoj dug. Za svoje je životno djelo Yunus 2006. godine odlikovan Nobelovom nagradom za mir (poslovni.hr, 2008).

5. Zaključak

Siromaštvo kao stvarni globalni problem današnjice ne može se definirati jednom rečenicom. Tome u prilog govore definicije različitih autora navedene u ovome radu. Može se promatrati s različitih gledišta i aspekata, te se može podijeliti prema različitim kriterijima. Siromaštvo je multidimenzionalan pojam koji je prisutan svugdje, u svakoj zemlji, u svakom gradu, regiji. Ono nije problem samo današnjeg vremena već svoje korijenje vuče od samih početaka civilizacije i postojanja ljudskog roda. Uvijek je bilo onih koji su imali više i onih koji su imali manje, beskućnika, onih koji si nisu mogli priuštiti osnovne egzistencijalne potrebe i s druge strane onih koji su živjeli u raskoši i luksuzu.

Nejednakost i siromaštvo nisu istoznačnice iako se često poistovjećuju pojmovi zbog međusobnog utjecaja. Nejednakost je deskriptivni pojam, a siromaštvo preskriptivni, odnosno kod pojma nejednakosti može se raspravljati o prihvaćanju ili neprihvaćanju, dok siromaštvo kao pojam automatski poziva na akciju i djelovanje. Nejednakost u raspodjeli se može promatrati s gledišta dohotka o kojoj je rečeno više u samom početku rada, a postoji nejednakost bogatstva i nejednakost mogućnosti.

Znatno smanjenje siromaštva u Hrvatskoj može se ostvariti preusmjeravanjem rashoda i boljom koordinacijom u postojećem socijalnom programu te poboljšati same statistike prikupljanja podataka kako bi se točno znalo koliko siromašnih ima i koliko pomoći primaju.

Sustav socijalnih transfera bitno smanjuje ekonomske nejednakosti, ali također postoji mjesta za napredak i poboljšanje istog. Također vrlo zanimljiv primjer rješavanja problema siromaštva jest Grameen banka koju je osnovao profesor Muhammad Yunus, koji odobrava mikro kredite siromašnima koji ne zadovoljavaju uvjete klasičnih banaka.

Dobar primjer poslovanja može se pronaći i u Osijeku, gdje kreditna unija Noa također posluje na principu odobravanja kredita onima koji ne udovoljavaju klasičnim zahtjevima banaka. Time se pomažu mladi ljudi i svi oni koji imaju volje i želje napredovati, sami se okušati u svijetu poduzetništva, ali nemaju kapital za početi posao.

Siromaštvo i nejednakost se neće riješiti preko noći jer je to globalan problem. Na čelnicima država je odluka i odgovornost za politike i mjere koje će provoditi u cilju smanjenja navedenih problema, a vrlo izazovno je boriti se protiv siromaštva i smanjenja nejednakosti te s druge strane očuvati gospodarski rast i razvoj.

Prema napravljenom istraživanju, zaključeno je kako je u Hrvatskoj i dalje više nezaposlenih žena nego li muškaraca, što se pripisuje tradicionalnom načinu života. Nadalje, stopa registrirane nezaposlenosti je porasla, što se pripisuje korona krizi. Vrijednosti Ginijeva koeficijenta kroz godine se smanjuje zaključno s dostupnim podacima iz 2019. godine. Pretpostavlja se da će vrijednosti porasti u idućim godinama zbog posljedica pandemije. Napravljena je usporedba Republike Hrvatske sa odabranim zemljama po pitanju pokazatelja siromaštva. RH se usporedila s Austrijom, Bugarskom, Češkom, Grčkom, Mađarskom, Rumunjskom te Slovenijom. Rezultati su pokazali da se RH po pitanju stope rizika od siromaštva nalazi u top četiri zemlje s najvišim vrijednostima. Po pitanju stope rizika od siromaštva i socijalne isključenosti nalazi se na četvrtom mjestu kao i po vrijednostima Ginijeva koeficijenta.

Mjere koje je Vlada Republike Hrvatska provodila tijekom promatranog razdoblja pokazale su pozitivan trend ka smanjenju siromaštva. Potrebno je ubrzati i provoditi efikasnije mjere kako bi trend smanjenja siromaštva u narednim godinama bio veći.

Korona kriza negativno je utjecala na gospodarstvo, BDP, ne samo u Republici Hrvatskoj već na globalnoj razini. Posljedice po siromaštvo i nejednakosti tek će se u narednim razdobljima pokazati, a kako će buduće mjere i programi Vlade utjecati na smanjenje ili povećanje navedenih problema ostaje za vidjeti.

Literatura

Babić, Z. (2008). *Redistribucijski učinci socijalnih transfera u Republici Hrvatskoj*. Revija za socijalnu politiku, 15(2), str. 151-170. Dostupno na: <https://doi.org/10.3935/rsp.v15i2.766> [pristupljeno 17. lipnja 2021.]

Bejaković, P. (2004). *Siromaštvo, nejednakost i socijalna isključenost*. Poglavlje u knjizi: Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji : izazovi institucionalne prilagodbe. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/Eu2/Bejakovic.pdf> [pristupljeno 17. lipnja 2021.]

Bejaković, P. (2005). *Siromaštvo*. Financijska teorija i praksa, 29(1), 133-136. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/pojmovnik/siromastvo.htm> [pristupljeno 8. kolovoza 2021.]

Borozan, Đ. (2012). *Makroekonomija*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Ekonomski fakultet u Osijeku

Borozan, Đ. (2017). *Vođenje i ekonomski razvoj – prezentacijski materijali*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Ekonomski fakultet u Osijeku

Britannica.com. (2021). *Biografija Arhur Melvin Okun*. Dostupno na: <https://www.britannica.com/biography/Arthur-M-Okun> [pristupljeno 17. kolovoza 2021.]

Britannica.com. (2021). *Biografija Herbert Spencer*. Dostupno na: <https://www.britannica.com/biography/Herbert-Spencer> [pristupljeno 17. kolovoza 2021.]

Cini, V., Drvenkar, N., i Marić, J. (2011). *Problem raspodjele dohotka i analiza siromaštva Republike Hrvatske*. Ekonomski vjesnik, XXIV(1), str. 121-136. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/70562> [pristupljeno 7. veljače.2021.]

Državni zavod za statistiku (2021a). *Socijalna zaštita u Republici Hrvatskoj u 2019*. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/10-01-05_01_2021.htm [pristupljeno 16. lipnja 2021.]

Državni zavod za statistiku. (2020a). *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2019*. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/14-01-01_01_2020.htm [pristupljeno 14. ožujka 2021.]

Državni zavod za statistiku. (2020b). *Zaposlenost i plaće – pregled po županijama*. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Zaposlenost%20i%20place/Zaposlenost%20i%20place%20-%20pregled%20po%20zupanjama.xlsx [pristupljeno 17. kolovoza 2021.]

Državni zavod za statistiku. (2020c). *Statistika u nizu*. Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/StatisticsInLine.htm> [pristupljeno 11. lipnja 2021.]

Državni zavod za statistiku. (2021b). *Pokazatelji zaposlenosti*. Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Zaposlenost%20i%20place/Zaposlenost%20i%20place%20-%20pregled%20po%20zupanjama.xlsx [pristupljeno 11. lipnja 2021.]

Europski fondovi (2021). *Europski socijalni fond*. Dostupno na: <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond> [pristupljeno 16. lipnja 2021.]

Europski parlament. (2017). Tematski informativni članak o europskom semestru. *Rješavanje problema nejednakosti*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_addressing-inequalities_hr.pdf [pristupljeno 9. lipnja 2021.]

Europski parlament. (2021). *Europski socijalni fond plus pomaže djeci, mladima i najugroženijima*. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20181129STO20519/europski-socijalni-fond-plus-pomaze-djeci-mladima-i-najugrozenijima> [pristupljeno 7. kolovoza 2021.]

Eurostat. (2021). *Ginijev koeficijent prema europskim državama*. Dostupno na: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_di12 [pristupljeno 10. lipnja 2021.]

Ferenčak, I.(2003). *Počela ekonomike*. II. izdanje. Osijek: Ekonomski fakultet.

Grameen bank. (2021). *Općenito o banci za siromašne*. Dostupno na: <https://grameenbank.org/introduction/> [pristupljeno 24. lipnja 2021.]

Grgurić, I. (2004). *Globalizacija, rast, nejednakost i siromaštvo*. *Financijska teorija i praksa*, 28(2), 235-250. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?id_clanak_jezik=8896&show=clanak [pristupljeno 11. kolovoza 2021.]

Haralambos, M. i Holborn, M. (2002). *Sociologija – Teme i perspektive*. Zagreb: Golden marketing

Hetwebsite.net. (2021). *Biografija Max Otto Lorenz*. Dostupno na: <http://www.hetwebsite.net/het/profiles/lorenz.htm> [pristupljeno 17. kolovoza 2021.]

Hrvatska narodna banka. (2021). *Statistika-Glavni makroekonomski indikatori*. Dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori> [pristupljeno 18. ožujka 2021.]

Hrvatski zavod za zapošljavanje. (2021). *Statistika po godinama - registrirana nezaposlenost*. Dostupno na: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> [pristupljeno 8. kolovoza 2021.]

Jungvirth, G. (2020). *Koliko će recesije iz 2008. i 2020. biti drugačije i zašto je to važno*. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/financije/kako-ce-recesije-iz-2008-i-2020-biti-drugacije-i-zasto-je-to-vazno-4221453> [pristupljeno 9. lipnja 2021.]

Kreditna unija Noa. (2021). *Općenito*. Dostupno na: <https://www.noa.hr/#onama> [pristupljeno 7. kolovoza 2021.]

Mac Tutor History of Mathematics Archive. *Corrado Gini*. Dostupno na: <https://mathshistory.st-andrews.ac.uk/Biographies/Gini/> [pristupljeno 17. kolovoza 2021.]

Malenica, Z. (2011). *Siromaštvo u Hrvatskoj (1990-2010)*. *Politička misao*, 48(3), str. 65-81. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/74103> [pristupljeno 22. veljače 2021.]

Milanović, M. (2018). Bilješke sa predavanja.

Poslovni dnevnik. (2008). *Banka za siromašne osvaja Amerikance*. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/strane/banka-za-siromasne-osvaja-amerikance-78718>. [pristupljeno 24. lipnja 2021.]

Sachs, J. (2007). *Kraj siromaštva – Ekonomske mogućnosti našeg doba*. I. izdanje. Zagreb: Algoritam

Strukturni fondovi Republike Hrvatske. (2020). *Poziv na dostavu projektnih prijedloga ZAŽELI – Program zapošljavanja žena*. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/poziv-dostavu-projektnih-prijedloga-zazeli-program-zaposljavanja-zena/> [pristupljeno 8. kolovoza 2021.]

Svjetska banka. (2021). *Pregled podataka o Hrvatskoj*. Dostupno na: <https://www.worldbank.org/en/country/croatia/overview> [pristupljeno 8. kolovoza 2021.]

Šućur, Z. (2001). *Siromaštvo; Teorije, koncepti i pokazatelji*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet.

Šundalić, A. (2011). *Sociologija - udžbenik sociologije za ekonomiste*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Ekonomski fakultet.

Udruga Pragma. (2016). *Nejednakost i siromaštvo u EU*. Dostupno na: http://www.udruga-pragma.hr/wp-content/uploads/2016/02/HMPS_publikacija-SIROMASTVO-I-NEJEDNAKOST-U-EU.pdf [pristupljeno 8. kolovoza 2021.]

Popis slika

Slika 1. Lorenzova krivulja	6
-----------------------------------	---

Popis tablica

Tablica 1. Stopa registrirane nezaposlenosti u razdoblju 2010.-2019.....	14
Tablica 2. Stopa registrirane nezaposlenosti za vrijeme koronakrize	15
Tablica 3. Stopa rizika od siromaštva prema spolu.....	16
Tablica 4. Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti	17
Tablica 5. Stopa rizika od siromaštva prema najčešćem statusu u aktivnosti.....	18
Tablica 6. Pokazatelj dohodovne nejednakosti	19
Tablica 7. Pokazatelji dohodovne nejednakosti – Ginijev koeficijent zemalja Europe	19
Tablica 8. Stopa rizika od siromaštva prema stupnju obrazovanja (18-64 godine)	21
Tablica 9. Pokazatelji siromaštva, usporedba odabranih zemalja EU-a i Republike Hrvatske u 2019. godini.....	21

Popis grafikona

Grafički prikaz 1. Ginijev koeficijent na usporednom prikazu europskih zemalja.....	20
Grafički prikaz 2. Pokazatelji siromaštva, usporedba odabranih zemalja Europske unije i Republike Hrvatske u 2019. godini.....	22